

«ЦЛЮЮ ВОДУ СВІТЛУ...»

(Поетичний світ Івана Златокудра)

Українська земля в різні часи народжувала митців, що ставали окрасою сусідніх культур. Чимало з них принесли славу польському письменству. Досить назвати Юзефа Залеського, Габрієлю Запольську, Юліуша Словацького, Станіслава Місаковського... З українських теренів ввійшли в простори літературної Польщі й такі автори, як Яків Гудемчук (Мушинський), Петро Львович, Ірина Рейт, Іван Златокудр... Увійшли, щоб означитись водночас і як власне українські митці – не лише за походженням, а й за мовою творів, патріотичними тенденціями, яскраво вираженим національним духом. Свого часу Ф.Неуважний відзначив: «Дуже добре, що у пейзажі польської сучасної поезії є і дивовижний, неподібний до інших, сам по собі неповторний регіон української поезії...» [17, с.3]. Цей ліричний сегмент у мистецькому житті братньої країни широко репрезентує «Український літературний провулок» – річник, що виходить з 2001 року (голова редакційної ради Тадей Карабович). З його сторінок до читача українською мовою звертаються поети з Польщі Юрій Гаврилюк, Володислав Грабан, Іван Киризюк, Міля Лучак, Остап Лапський, Стефанія Трохановська та ін.

Серед них помітне місце належить українському поетові Іванові Златокудру (Янові Врецьоні). Знаний через публікації у Польщі й Румунії, Австралії й Ізраїлі поет прийшов і до широкого читача в Україні. Серед пропагандистів його доробку назвемо насамперед харківський журнал «Березіль», який неодноразово вміщував у своїх числах вірші І.Златокудра [3; 4].

Письменник народився 7 квітня 1930 року в містечку Винники, що являє собою львівську околицю. Побачивши світ у родині теслі, хлопчик змалечку увібрав любов до людей праці. Він захоплювався тією одержимістю, з якою батько віддавався улюбленій справі. Батькова «Pracownia stolarska», його вироби славились серед земляків, особливо серед осіб прекрасної статі. «Мій тато, столяр, приймав замовлення на «модні» дерев'яні жіночі босоніжки» [10, с.160], – відзначав І.Златокудр у мемуарах «Моя школа». Водночас батько не цурався й іншої роботи: за необхідності міг узяти до рук серп і жати хліб на ниві. Адже Винники були своєрідним порубіжжям між сільською стихією та урбаністичним світом.

З цією місцевістю пов'язано чимало мистецьких доль. Ось як сам І.Златокудр не без гордості фіксує ці моменти: «Живописно-ліричні Винники здавна приваблювали творців!.. Вродю львівського передмістя захоплювалась польська письменниця Габрієля Запольська. У Винниках знаходили пристань письменниця Катря Гриневич, письменник Іван Липа... У Винниках народилася поетеса Мирослава Сопілка, поет Любомир Дмитерко...» [5, с.39]. З нотаток митця прильвів'я постає і в ореолі краси та мальовничості, природничих щедрот («Карпатської вроди лісовзгір'я!», «Гірської свіжості повітря!», «Кришталево чиста вода!»), і кризь призму воєнних потрясінь – від Першої світової і до українсько-польської воєн, від «золотого вересня» 1939 року і до німецько-радянського конфлікту 1941 року. Ось як автор описує події, відомі вже не з переказів, а побачені власними очима: «Першого вересня тридцять дев'ятого німецькі війська розпочали Другу світову війну... Хрестоносна Luftwaffe бомбардувала Львів... Від першого налету потерпіла німецька колонія у Винниках – Weinberg – як місцеві німці називали тут місце свого поселення...»

...Фабричний гудок сповіщав чергові набіги бомбардувальників... Озивалися зенітки... Осколки косили віги поодиноких дерев... Ставало душно в пивницевих криївках... Диміли пригасаючі свічки... Дрожала земля... Сипався тинк із мурованих склепінь... Голосили біловолосі бабусі... Шептали молитви, тулячи малят, молоді матері...» [6, с.47].

Край з рекреаційними традиціями («Санаторієва вілла, курортний дім, господарські будинки; капличка; різновиддя дерев, кущів; квітники; говір річки Маруньки чудово вписувалися у винниківський пейзаж!») позбувся цієї окраси «під час польсько-української артилерійської дуелі вісімнадцятого», а відтак уже не відроджувався як оздоровчий центр. Прославлена «Мар'ївка», яка могла б стати другим Карлсбадом чи Марієнбадом, захиріла. Цьому ж сприяло й бездумне господарювання людини на цьому райському шматку землі: «Відкрита поблизу дріжджова фабрика знечистила маруньчин потік і затруїла повітря... «Мар'ївка» втратила первісні цілющі властивості...» [6, с.50]. Звідси та стурбованість І.Златокудра екологічними бідами, що проглядає в його творах різних років.

Письменникові випало гірке воєнне дитинство, тож ті суворі випробування, які було пережито, наклали відбиток і на його твори – вірші, спогади, нотатки. «Винниківське прильвів'я платило війні належну данину із сліз та крові» [5, с.40], – згадує митець.

Ще змалечку І.Златокудр захоплювався малюванням. Тож навчаючись у школі, виконував обов'язки художнього редактора стінгазет, а по закінченні десятирічки вирішив вступити до Львівського поліграфічного інституту, щоб бути художнім оформлювачем книжково-журнальної продукції. Проте довелося стати студентом «технологічного – поневолі – факультету – бо – одержавши на вступному – оцінку «чотири» за рисунок – не дістався на «художнє оформлення книг та журналів» [10, с.163].

За перебування в Україні І.Златокудр також навчався в Львівському зооветеринарному інституті, який закінчив у 50-х роках. Надалі доля його закинула за кордон.

З 1958 року Іван Златокудр мешкає в Польщі. З 1960 року він працював в адміністрації державних сільськогосподарських підприємств. 1970 року письменник закінчив правничі студії у Вроцлаві. А з 1976 року він виконував функції юрисконсульта агропідприємств.

Містечко Куніце Лігницьке на південному заході Польщі стало другою «малою батьківщиною» Івана Златокудра після українських Винників. Митець увійшов до Спілки польських літераторів Вроцлавського осередку. Дебют його як поета відбувся ще на початку 60-х років. Ось як про це згадує сам автор: «Перший мій вірш «Небо» надрукувало «Наше слово» в 1961 році [14, с.259]. Утім, у біографічних довідках, репрезентованих «Українським літературним провулком», ця подія віднесена до 1960 року. Саме таку інформацію подає, наприклад, 9-е число річника [15, с. 388]. Ця ж дата названа й І.Красовським в «Українській літературній енциклопедії» [16, с.271]. А далі були численні публікації в періодиці, антологіях, альманахах Польщі та інших країн. Зокрема Іван Златокудр друкувався в антології «Гомін» (1964), «Українському календарі» (1960-1988), «Українському альманасі» (2000, 2004), «Українському літературному провулку» (2001-2009) та ін. Виступає він і в колективних збірках, як-от: «W blasku słowa» (2005), де вірші співця сусідять з творами Ірени Райської-Сурми та Францішка Зиверта. У 1995 році поезії І.Златокудра були видруковані в перекладах польською Зигмунта Юзефа Рибак в антології «Moje cztery światy».

Нині письменникові виповнилось вісімдесят літ. За плечима І.Златокудра ціле життя з radoшами та болями, злетами й утратами. Серед здобутків – низка власних поетичних збірок: «Народній Польщі» (1975), «Пейзажі» (1981), «Czarnobylskiej Madonnie» (1995), «Barwy chwil» (1999), «Веселки печалі» (2000), «Кольорами нетривожними» (2009). А ще розкішне мереживо

художніх перекладів (Ернест Бриль, Владислав Броневський, Константа Ільдефонс Галчинський, Станіслав Грохов'як, Станіслав Ришард Добровольський, Ярослав Івашкевич, Казимира Іллакович, Анна Каменська, Ян Каспрович, Уршуля Козьол, Марія Конопницька, Ян Лехонь, Чеслав Мілош, Ципріян Каміль Норвід, Леопольд Стафф, Юліан Тувім, Єжи Фіцовський, Віслава Шимборська, Мечислав Яструн та ін.).

Але й попереду ще чимало сходжень і пошукань. Звісно, це вже «щедроті золотоосінні», а не весняно молодечі барви. Це «привечірнього сонця / думний час», а не ранкові мрії чи денні звитяги. Але треба йти, доки йдеться, і треба писати, поки пишеться:

дорога

перо [8, с.4].

Це вічні супутники митця, яким не зрадиш. Бо зрадивши їм, нанесеш непоправного удару насамперед собі. Тож ліричний герой Златокудрових поезій завжди в дорозі, у вічному пошуку:

іду

іду

доки ліхтар ліричної тополі

у зірниці не згас [8, с.4].

Здається, що час невіддільний над горінням поетового серця. Тож творчі імпульси митця знову й знову озиваються в його нових віршах.

Метафора поетової долі, що прозирає в книгах, прозора й щемливо рідна кожному, хто живе в позачасовому українському вимірі без кордонів, без тих штучних приписів, які провокують хронічне самоїдство. Творчість для І.Златокудра як дихання, як відчуття своєї українськості:

муза

перо в руку

вклала

мов зелену галузку

ліричної

тополі [8, с.3].

Цей образ «ліричної тополі» символізує поетичний світ українства, до якого так органічно вписався й сам автор.

І співає «в дорозі / поетовій/ долі» муза, і співає тополя-Україна. І цей співочий життєпис митця триває – як висока пісня, як величне сакралізоване дійство. «Вірш покажу сонцю» – мовить поет, і розумієш, що кожне його слово вистраждане й виплекане, як молитва. Це молитва, звернена до вічно прекрасного світу і до Господа, який оздоровлює цей світ своїми нетлінними дарами – насамперед любов'ю.

Провідними мотивами поезії І.Златокудра є патріотичні, християнські, мистецькі, філософські, історичні, пейзажні, любовні, материнські, дитячі та ін. В їх рамках можна виділити різноманітні мікротиви: винниківські чи лігницькі (за місцем написання багатьох творів чи об'єктом зображення), довбушівські (за історичними відгомонами), або ж літні чи осінні, зимові або весняні (в залежності від проекції стану душі героя на окіл). Часто вони тісно переплітаються в одних і тих же текстах. Адже тема дитинства нерозривно пов'язана з сімейними мотивами і ностальгією по малій батьківщині з її людьми, природою, історією. А християнська символіка своєю універсальністю прозирає в творах громадянського й філософського, інтимного, й пейзажного характеру.

Визначна українська поетеса Ліна Костенко (ровесниця Івана Златокудра, хоча трішки й старша од нього – аж на кільканадцять днів, бо березнева, а не квітнева за народженням) з геніальною простотою в одній з ліричних перлин виписала формулу своїх творчих витоків та початкових літературних самовизначень («Мій перший вірш написаний в окопі...»). І за такою ліричною сентенцією постає й світ воєнного й повоєнного дитинства, раннього подорослішання генерації, до якої належала авторка. Подібне за місткістю визначення знаходимо й у автора книги «Кольорами нетривожними»:

вірш мій
– найперший –
пахне смолою
дрімучих
борів [8, с.5].

З того аромату дитинства, напоєного пахощами лісу й материнського молока, народжуються поетові мікрообрази. Думки про неньчину оселю, де «вітер воротами заскрипить», де «у верандових вікнах / заквітнуть очі матчині», викликають ліричні спалахи.

Звідси наскрізні образи лісу та саду, того осердя малої батьківщини, звідки отримав путівку в життя і в літературу Іван Златокудр. Формула «ліс / дім мій» розпросторюється на всю книгу, як і на весь творчий шлях поета:

мов модрини галузку
зі сну буджу

вірш
напровесні
пишу [8, с.7].

Кожен ліричний рядок, кожна пісня серця для І.Златокудра священна, бо творяться вони з волі Господа. Автор, услід за Г.Сковородою, вважає поезії «божественними». Промовисті паралелі (дерево – Бог і слово – Бог) пронизують усю творчість митця. Для нього подібні тези є рівновеликими, засадничими, універсальними. Тому вислів «перше було дерево» з поезії «Ліс» сприймаємо в такому ж сакралізованому вимірі, як і предковичне євангельське «Споконвіку було слово, а Слово в Бога було, і Бог було Слово. Воно в Бога було споконвіку» [Ів. 1: 1-2]. Вірш

І.Златокудра володіє традиційним для нього стереоефектом. Тож рядки «перше було дерево / на вітці колиска» для когось із читачів означається поетовим автобіографізмом, мотивом малої батьківщини, а іншим відкривається первозданністю міфів про світове дерево чи величчю легенди про народження лісу. А ще хтось одразу ж у них помітить натяк на невідбуяле дерево творчості, і, певно ж, не помилиться:

шум дібров

говір листя

молитва до сонця відвічна

поетом підхоплена пісня [8, с.89].

Дерево і поезія в ліричних координатах І.Златокудра нерозривні. Вони то співіснують паралельно, то взаємно переплітаються:

сиджу під акацією вечорового неба

на столі поезії кухоль [8, с.14];

хміль беріз

- й пера – натхненного –

невтомний скрип [8, с.19].

Або ж твориться якийсь дифузійний стан: дерево й поезія, цементуючись воєдино, переходять в одне ціле:

де

листок

мов перо жар птаха

із усіх кольорів зорепадних сяїв

витканий

поет

до того лісу приходжу

по таємне слово

що у шепоті папоротей

квітучих

ніччю [8, с.104].

Звідси й Златокудрові поетичні афоризми, щедро розсипані по книгах та публікаціях у періодиці. Вони лапідарні і влучні, як ходячі народні істини:

хто підкову прибав до порога –

щастя під небом чужим не знайшов [3, с.6];

Часом це цілі вірші, що звучать крилато:

коли плаче дерево

це лірика

коли плаче увесь бір

це розпач [8, с.89].

Цим пояснюється й самоідентифікація співця, який себе уявляє не інакше як вольовим і загартованим у боротьбі з напастями деревом:

іду

не повалений

вітрами

дуб

іду

іду [8, с.93].

Героєві ворожить стара липа «у лісі дитинства», і гнучка тополя, що приходить у його буття «русалкою русою». Здається, що кожної миті поет звіряється деревам. Він обдаровує їх своєю любов'ю, а водночас отримує від них насагу та жагу до життя. Образи тополі, модрини, сосни, смереки, берези, ялини, акації, бука, дуба, калини, черемхи насичують тексти співця животворними соками. Тож і вірші І.Златокудра зростають, наче зелені парості, молитовно тягнучись до сонця.

Простір, позбавлений присутності дерев, – це для митця справжня мертвота.

дерево з котрого збудовано дім

вікном до сонця

живе

дерево з котрого витесано лодії і весла

хвилям співучим

вторить [8, с.94].

Але «мертвий небосяжний граніт гірський», бо на ньому «не зазеленів / ніколи / ліс».

Культ лісу (саду) у поета насамперед пов'язаний з тим же образом світового древа як триєдиної моделі довколишності, де поєднується макрокосм (Універсум) і мікркосм (людина), де нерозривно пов'язуються часові структури (ранок – день – вечір – ніч; весна – літо – осінь – зима). Свої твори І.Златокудр сприймає як «данину належну дажбогові» [8, с.10]. Цей зв'язок з сакральними силами, що верховодять у довколишності, обдаровує співця тонким відчуттям слова, його акустичної та зорової палітри. Тож характерною для письменника є теза: «беру кольори в сонця – / нетлінного» [8, с.67]. Саме «ліхтар сонцевий над книгою розкритою» додає йому натхнення й життєздатності. А ще допомагає знайти найвідповідніший образ, найнеобхідніше слово

Світ природи відкривається поетові своїми дивовижами та красою, причетними до вічності. Ідея панеротизму, що лежить в основі багатьох віршів І.Златокудра, додає творам особливого забарвлення: «дика троянда / розкрила усі пелюстки / під вогнистими цілунками / п'яних зірниць» [8, с.29]; «білорозбрунені русалчині груди / Зелений – голубить – ставок [8, с.34]; «п'яніють джмелі соками півонії // у яблуні наливаються груди / ранніми медами» [8, с.37]. Кожна барва веселки озивається до поета своєю струною «над гаснучого літа / порогом», даруючи відтінки передосіннього смутку в очікуванні зими. Непроминальний горобиний жар Златокудрових віршів видається таким же тривким, як серце Лесиної Мавки, що має в собі те, що не вмирає.

Екстатичні відчуття, якими живе природа, наповнюють вірші поета пристрасною, вогнем кохання: «в грудях медоносних лип / томлених полум'ям пожаданням / квітне кров солодка» [8, с.44]. Відтінок легкої еротики відчутно в разках інтимних мініатюр співця, де людина й окіл перебувають у полоні всепереможних чар любові: «спивають вітри кучеряві / білий цвіт грудей» [8, с.25], «вітрилами / руки / мої // а / чайка / ти» [8, с.26]. Подібні образні асоціації додають творам первозданної чистоти й невимушеності: «на воді завітвають лілеї / – білі груди дівчат» [8, с.24]; «медами трав зім'ятих / пахнеш / ладо» [8, с.36]. Сплески почуттів, старих, як світ, і завжди нових, неповторних – просто вирують у поетичних рядках, єднаючи текст і підтекст:

грозою роз'ятрена

розбрунена

кров

любов

любов [8, с.28].

Для І.Златокудра як митця завжди важливою є літературна традиція. Тож часто його вірші – це ніби подячний поклін попередникам, без кого дерево поезії було б просто безлистим. Так, максималізм ліричного героя з твору В.Сосюри «Так ніхто не кохав...», що ладен для коханої дістати з неба «Оріон золотий», природно озивається в замальовці І.Златокудра:

я

для тебе

мак сонця

зірву з привечірнього неба [8, с.32].

Ліричні ноктюрни співця закорінені в образному світі класичного романсу. Звідси увага до таких об'єктів захопленості, як місяць, зорі, небо. Містичний персонаж любовних поезій місяць у І.Златокудра виступає в ролі достеменного митця, художника-віртуоза: «білу троянду / – із колючкою інею / витче місяць / поет [8, с.112].

А верлібровий світ Драчевої «Балади про соняшник» надихає співця на самобутні образні візії в рядках з мініатюри «Відквітнуть в садах черешні...»:

На веселковому колесі

В міжгір'я літо приїде

В штанцях в коротких хлоп'ячих [8, с.16].

Поетові властиві постійні екскурси в минуле – в ліс «казки мого дитинства». Повернення з таких подорожей додає щему, породжує журливі візії осучасненого формату цієї колишньої феєрії:

в лісі із казки мого дитинства

щезає піскова гора срібна

із трембітами дерев

що небесам

грали [8, с.96].

Приреченістю позначені малюнки, що озиваються болем у душі автора. За образом, що підноситься до символу, постає вселюдська стурбованість:

грудки самоцвітів затиснула

в коренистій долоні

сосна

повалена [8, с.96].

Слово І.Златокудра звучить сучасно, злободенно, зовучи до відповідальності, обстоюючи й утверджуючи в довколишності ідеали добра і справедливості. А ще – краси.

З твору в твір переходить зачудування митця околom. Це замилювання знаходить вияв у доборі відповідних поетикальних засобів. Окремі вірші І.Златокудра звучать як розгорнуті риторичні звертання. Ось поезія, адресаткою якої є тополя:

русалко

руса

що край левад стоїш

в час пізнього сонця

з листка ворожиш лелеці

щасливу дорогу

повіщуй мені

– добра ворожко –

осеневу блакить

безтривожну [8, с.18].

Тексти співця вражають граціозністю вислову. Їх прикрашають вишукані порівняння («волося золоте кучерявиться хмелем» [1, с.72]; «мов гострять пилу / в лісі грудневому скреготять сороки» [1, с.73]; «вижовклий ліс мов доторк холодних вже рук» [1, с.74]; «сльози що зблиснуть на віях після грози / чар дивний на твою вроду кидають / як роса на квіт» [1, с.77]; «вірші заквітають хризантемами» [3, с.4]; «промайнуло синім метеликом літо» [8, с.17]; «летить білою чайкою хвиля / в обійми вітрил» [8, с.26]; «висріблиться місяць / мов хліб весільний» [8, с.32]; «небо / на вістрі тополі/ метеликом б'ється» [8, с.80]; «замислився вечоровий ліс / мов літній чоловік» [8, с.99]; «з-над колиски пісенька матчина / яблуком червоним котиться за поріг» [13, с.65]). Поет любить каскади порівнянь, орнаментуючи ними текст:

ніч

зеленоока ставкова чарівниця

розплела вербою коси [6, с.45];

листок на серце схожий

хтось зберіг від зливи

листок на зірку схожий

хтось зберіг для ночі [6, с.53].

Неабияким розмаїттям відзначаються метафори митця: «хата люльку курить» [1, с.71]; «вечір мліє в маминій матіолі» [1, с.75]; «скрипку стріють цвіркун / в придорожній тернині» [1, с.75]; «під листопадом зір летючих» [1, с.78]; «на квітчастій хустині щедрої осені» [2, с.83]; «зблідли листопадові пожежі» [3, с.4]; «віти теплих маминих рук» [3, с.5]; «співала колесом дорога» [3, с.5]; «на крихкій вітці пам'яті» [3, с.4]; «трембіти розстріляних сосен» [4, с.21]; «плаче

день дощами / топить тугу в чорних водах» [5, с.33]; «каштанові зливи відбриніли» [5, с.35]; «вбралась в осінь лісосхили» [5, с.36]; «груди сосон / наливаються цілющими соками» [5, с.37]; «чуб зизої хати» [5, с.39]; «вранці / сонце / вогневе волосся розплете» [6, с.33]; «жде мене весна на виднокраю» [6, с.51]; «розведені мости / рогатий місяць зводить» [6, с.52]; «зореві вози котить / пізній час» [6, с.52]; «під іконою неба скорбного» [6, с.53]; «б'ється в сітях місяць / луску срібну губить» [6, с.53]; «череп місяця» [6, с.54]; «за літа порогом» [6, с.55]; «листуються над прірвою дерева» [6, с.56]; «на смерековій скрипочці / грає вітер дитятку» [7, с.80]; «вербове сонцедиво / на сопілці грає» [8, с.9]; «вуздечку блискавки / рве / потік» [8, с.59]; «на руках дібров сонце в'яне» [8, с.78]; «навздогін / прудконогому оленеві літа / з сонцем на рогах» [8, с.87], «купалося сонце / в купалові ночі» [9, с.39]; «щедрий бухан літа» [9, с.40]; «на веселці рушника весільного» [9, с.40]; «спекла осінь хліб у печі» [9, с.40]; «небо птахами курличе» [12, с.26]; «літо подалось у мандри» [12, с.26]; «на костурі сивих спогадів сперта / зелена сосна» [12, с.27]; «на хаті сова місяцева» [13, с.65] та ін.). Часто поет використовує метафоричні дуплети:

час припорошив срібним інеєм серце

в перстнях повалених стовбурів [3, с.4];

білий спів троянди

на райдугах метеликових крил розп'ятий [9, с.39];

тче нива сонцевий промінь

тче небо хлібів колос [9, с.40];

плаче небо терном синім

гуде дзвоном навзгірковий ліс [9, с.46],

або нанизує цілі метафоричні разки, ніби змагаючись у вишуканості вислову:

вже ранок скликає птахів

сурмою шумливих дібров

вже сонце в'яне

в багаттях червоних калин [4, с.20];

курличе скрипкою грає

неба кочуючий віз

час кличе у мандри

осенево замислені очі

в сумної веранди [6, с.52];

блакить озер мандрівні хмари спили

на роздоріжжях неба вітер квилить [9, с.43];

вітрила білих хмар на щоглах тополевих

полум'я спопелить вечорове [9, с.47].

У віршах митця порівняння переплітаються з метафорами: «підковою місяць на небі дитинства зійшов» [3, с.5]; «пучок борозен / – довгих – / як пам'ять – / за плугом пливе» [5, с.22].

Для І.Златокудра характерні перифрастичні вирази: «яблуко з дерева всесвіту» (планета Земля), «сонце на столі» (паляниця), «невільник золотої осені» (поет), «гудикрилець» (жук), «дзвонар здичавілий» (пугач) та ін. Емоційна палітра текстів нерідко підсилюється за допомогою гіперболізації: «немилий світ до сліз мені» [1, с.71]; «голубіє / від пролісок / зір» [5, с.35].

Рецензенти збірок поета відзначають Златокудрову жагу до творення неологізмів [18, с.114-115]. І в цьому бачимо як вірність класичним традиціям (досить згадати таких майстрів у цій царині, як П.Тичина, Є.Маланюк, Є.Фомін та ін.), так і суголосність з сучасними авторами (М.Лучак-Горбачек, та ін.). Наведемо хоча б такі новотвори І.Златокудра, які звучать свіжо й вишукано: «першопечалі» [1, с.71], «дивомріється» [1, с.78], «житянорусих нив» [2, с.82], «вербове сонцедиво» [5, с.35], «в печі бабохати» [5, с.37]; «синьоволошкові очі» [6, с.51], «червономакові уста» [6, с.51], «у волошкововеснових снах» [6, с.51], «вишумовує жовтошелестом» [6, с.52], «щедроти золотоосінні» [8, с.4], «зоря вчасноранкова» [8, с.10], «із золотоповні ночі» [8, с.13], «білорозбрунені русалчині груди» [8, с.34], «рановчасної пори» [8, с.38], «поклич скрипалів пізнокрилих» [8, с.43], «повноквітові дівчата» [8, с.44], «в рановесновій замрії» [8, с.70], «війвітерець» [8, с.77], «білоквіття пори неминучість» [8, с.107], «вишневорозвеснене сонце» [13, с.69], «веснокрилі метелики [13, с.69]. Хоча окремі з них явно пересичені смисловими повторами, як-от: «веселковорайдужні очі» [8, с.35].

Автор не без граційності пересипає тексти всілякими варіаціями тавтологізованих словосполучень: «знов місяць хмурний журиться / чом яблука шукаю я / у журній хмурості» [2, с.81], «летять думки за грані дальні / та знов вертають / – до печальної любові / – до любовної печалі» [6, с.56].

Поетичні малюнки І.Златокудра полонять зливами алітерацій та асонансів. Ось як передає автор у вірші «Серпень» картину після косовиці, якою ще недавно жила природа. Крізь тишу і спокій з вербального світу ще доносяться відповідні звукові асоціації (с-з-ц-ш):

стерні стерні стерні

у скирді позолоченій сонцем

цвіркун

серпневий

вірш [8, с.73].

Акустичний образ жнив ніби розчиняється в фонопису природи як традиційний і вже звичний для неї вияв людської діяльності, внаслідок якої піде «з рук до рук» свіжовипечений хліб.

У мініатюрі «Повня» відчуття гармонійності картини вечора досягається завдяки насиченню тексту губним **в** та проривним **р**, які ніби нейтралізують одне одного, від чого у замальовці не домінують ні різкість, ні плавність, ані напруженість, ані м'якість:

розколов надвечір

кавуна дозрілого

розсипав зерна

розхлюпав червінь

звечоріло[8, с.72].

Твори письменника пересипані граціозними анафорами, які увиразнюють його ліричні орнаменти:

біль

скорбний

у сльозі скам'янілий

– на щоці у дерева –

біль

чорний

у сльозі безголосій [4, с.22];

чорна черешня солодка

на чебрецевому взгірку

де стежка навскіс збігає в літа

чорна черешня солодка

на залізничному взгірку

де поїздом час відсвистав [8, с.40].

Нерідко це цілі разки єдинопочатків, котрі ніби нанизуються один за одним у словесній прикрасі:

проти вітру

проти долі

в перші грози

в пізні зливи

іду

іду [5, с.34].

Автор у віршах не обмежується анафорами, а додає й епіфори, від чого поезія набуває стрункості й гнучкості:

ніч сипала зорі скрипалям

ніч сипала квіти скрипалям [9, с.46].

Поетові імпонують вишукані обрамлення. Тому в ряді мініатюр знаходимо прийом кільця: «**зима** білим цвітом / – білим цвітом **зима**» [8, с.107]. У вірші «Лети, моя пісне...» обрамлення використано як у межах ліричної фрази («**лети**, моя пісне, – / над зораним полем, – / **лети!**...»), так і в масштабі всього твору:

лети, моя пісне, –

над зораним полем, –

лети!..

...сійся, рости, колосися сонцем,

хліборобська доле...

...неси орачеві веснову віру, нову, –

як скибку свіжого хліба

в торбині...

лети, моя пісне

над зораним полем, –

лети!.. [5, с.38];

Традиційними для І.Златокудра стали верліброві структури, які часто переходять в акцентний вірш. Тому в багатьох його мініатюрах легко простежуються рими, граційно розкидані по тексту. Наприклад, долі – час – тополі – не згас («Щедроті золотоосінні»), підшита – беріз – літа – навскіс («Березень»), сил – крил – лину – завітло – дівчино – світлу («Джерельце»), надпито – калинові – вечоровий – звеселити («Замовкли зозулі»), тополі – полем – скоро – долі – заморе («Час»), левади – м'яти – зім'ятих – ладо («Любовне») та ін. За своєю мелодикою поетичні рядки І.Златокудра часто нагадують пісенні рефрени:

загойдалися

очі

твої

молоді

на воді

на воді [5, с.34].

Тож не випадково вже в самих назвах творів письменника проглядається жанрова специфіка. У вірші «Осенева пісня» мелодійно чергуються повтори слів, словосполучень, рядків:

мов зорі яблука горять

мов зорі падають між трав

хтось яблуко моє зірвав

хтось позривав з дерев листки

листки золото-золоті

вуста моєї сповіді

і далі:

весною знов завітне сад

гніздо зів'є в листках любов

чом зорі трусить листопад

хто яблуко моє знайшов

хто позривав з дерев листки

листки золото-золоті

вуста моєї сповіді [2, с.81].

Ліра поета означена здебільшого кольорами нетривожними – лагідними, щемливо ніжними. Цим барвам комфортно у нього: «зелено розбрунене серце» [8, с.8]; «сузір'я синіх пролісок» [8, с.9]; «п'ю небесну блакить / з криничного відра» [8, с.21]; «цілую воду світлу» [8, с.22]. Чаруюча свіжість, якою так вабить зелень після дощу, вчувається у поезіях І.Златокудра. Тому вони запашні, як і ті квіти, ті дерева, ті ліси (сади), що з них проростають.

Пастельна м'якість Златокудрового вірша обдаровує спокоем, споглядальністю, нетривіальністю чуттів і вражень:

вірш

мій

вписаний

В МИТЬ

мислі спалахом [8, с.3].

Додамо: й у вічність уписаний. Бо така висока поезія, як златокудрівська, є непроминальною. І щоразу будемо приходити до неї, як повертаємося щорічно до буйства весняних барв після зимової сивизни, як спрагло припадаємо очима до останньої кольорової бравади осені після літньої стиглості і пересичення, знаючи, що все це невзбарі кудись відійде, щоб потім знову оприявнитись, але вже в інших відтінках, переливах, напівтонах.

Хай же й далі так гармонійно й природно златокудриться світ від сонцеспалахів мислі й первозданно-джерельних чуттів цього Поета, хай його кольорами нетривожними повняться веселки читацьких сподівань на диво.

Література

1. Златокудр І. В придорожній тернині: Вірші // Український літературний провулок.- Білосток, 2007.- Т.7.- С.70-79.
2. Златокудр І. Весною знов завітне сад: Вірші // Український літературний провулок.- Люблін, 2003.- Т.3.- С.81-83.
3. Златокудр І. /Вірші// Березіль.- 1990.- № 8.- С.4-6.
4. Златокудр І. /Вірші// Березіль.- 1997.- № 5-6.- С.20-22.
5. Златокудр І. /Вірші, спогади // Український літературний провулок.- Білосток, 2001.- Т.1.- С.33-42.
6. Златокудр І. /Вірші, спогади // Український літературний провулок.- Білосток – Криниця – Перемишль – Холм – Більськ Підляський, 2002.- Т.2.- С.43-56.
7. Златокудр І. Із любовних балад // Український літературний провулок.- Білосток, 2006.- Т.6.- С.72-80.
8. Златокудр І. Кольорами нетривожними.- Лігниця: ДОТ, 2009.- 120 с.
9. Златокудр І. Листок грозою зірваний: Вірші // Український літературний провулок.- Люблін, 2004.- Т.4.- С.38-47.
10. Златокудр І. Моя школа // Український літературний провулок.- Люблін, 2003.- Т.3.- С.154-164.
11. Златокудр І. Навстріч вітрам: Вірші // Український літературний провулок.- Білосток, 2009.- Т.9.- С.23-32.
12. Златокудр І. Сниться яблуко в долоні: Вірші // Український літературний провулок.- Білосток, 2005.- Т.5.- С.61-71.

13. Златокудр І. Спомини: У зеленій підкові винниківських лісів // Український літературний провулок.- Люблін, 2004.- Т.4.- С.206-219.
14. Златокудр І. Читаючи листи Дмитра Нитченка // Український літературний провулок.- Білосток, 2009.- Т.9.- С.257-260.
15. К.Т. [Карабович Т.] Про авторів // Український літературний провулок.- Білосток, 2009.- Т.9.- С.387-395.
16. Красовський І.Д. Златокудр Іван // Українська літературна енциклопедія: У 5 томах.- К.: УРЕ ім.М.П.Бажана, 1990.- Т.2.-С.271.
17. Неуважний Флоріан. Творче роздвоєння (Про українських поетів у Польщі) // Березіль.- 1990.- № 8.- С.3.
18. Пушак Любомир. Веселки пам'яті на вістрі печального часу // Український літературний провулок.- Білосток, 2001.- Т.1.- С.110-115.

Немченко І. «Цілую воду світлу...» (Поетичний світ Івана Златокудра) / Іван Немченко // Вісник Таврійської фундації (Осередок вивчення української діаспори).- К.- Херсон: Просвіта, 2010.- Вип.7.- С.141-156.